

Yttrande

2018-06-29

Universitetskanslersämbetet
103 95 Stockholm
registrator@uka.se

Handläggare:
Katarina Nordqvist

Dnr: 2018-01675

Remissvar till rapport Kvalitetssäkring av forskning (UKÄ rapport 2018:2)

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, har tagit del av UKÄs rapport om kvalitetssäkring av forskning utifrån myndighetens roll som finansär av forskning för hållbar utveckling, där myndigheten har uppgift att finansiera forskning av högsta vetenskapliga kvalitet samt innovation i viss omfattning.

Sammanfattning

Formas har inget att invända mot UKÄs bedömning att granskningen av forskningens kvalitet bör ske inom UKÄs komponent granskning av lärosätenas kvalitetsarbete.

Då principer för kvalitetssäkring på internationell nivå saknas föreslår Formas att utvecklingen av ett ramverk för kvalitetssäkring av forskning utarbetas gemensamt av de svenska lärosätena, akademierna, de större svenska forskningsfinansierarna samt UKÄ och inte enkom av lärosätena som rapporten föreslår.

Ett gemensamt utvecklingsarbete skulle medföra att kvalitetssäkring av forskning belyses utifrån flera olika perspektiv, från både utförare, finansär och granskare. Detta samarbete skulle leda till att flera olika aspekter integreras och ett mer genomarbetat ramverk erhålls, vilket på sikt leder till öka kvalitet i kvalitetssäkringsarbetet vid svenska högskolor och universitet.

Formas vill också framhålla vikten av att skapa ett granskningssystem som på ett positivt sätt utvecklar kvalitetssystemen för forskning inom lärosätena, dvs ett system med kvalitetsdrivande incitament. I detta arbete bör både akademierna och forskningsfinansierarna medverka då de har lång erfarenhet av att arbeta med forskningskvalitet, incitaments frågor och kvalitetsdrivande åtgärder.

Granskning av forskningens kvalitetssäkring

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har sedan den 1 september 2017 fått ett utökat uppdrag; att vidareutveckla det nationella systemet för kvalitetssäkring av högskolor och universitet och att i detta inkludera forskning. Syftet med det nya uppdraget är att bidra till att den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor i Sverige håller hög kvalitet.

UKÄ gör bedömningen att integrering av forskningens kvalitetssäkring i det nationella systemet för kvalitetssäkring bör ske inom UKÄs komponent granskning av lärosätenas kvalitetssäkringssystem. Formas har inget att invända mot denna bedömning.

Utveckling av ramverk för kvalitetssäkring — ett samarbete mellan utförare, finansiärer och granskare

UKÄ föreslår att ett nationellt ramverk för kvalitetssäkring av forskning bör utvecklas av lärosätena. Formas invänder mot detta och anser att ett gemensamt arbete, där svenska lärosäten, de olika akademierna, de större forskningsfinansiärerna och UKÄ tillsammans tar fram ett ramverk för kvalitetssäkring av forskning, leder till ett mer robust ramverk. Genom nära samarbete mellan de olika parterna skulle fler perspektiv av kvalitetssäkring av forskning belysas och olika typer av erfarenheter tillvaratas. Detta skulle leda till ett nationellt ramverk för kvalitetssäkring av forskning som håller hög kvalitet, som tar hänsyn till olika aspekter av forskningskvalitet och som håller över tid.

Metodutvecklingsarbete och granskningsområden — i nära dialog med finansiärerna

I rapporten lyfter UKÄ fram vikten av att påbörja ett metodutvecklingsarbete inom komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete, det gäller såväl granskningsområden som tillsättning av bedömare. Formas föreslår att detta sker i nära dialog med de större forskningsfinansiärerna, då olika forskningsfinansiärer står för olika perspektiv och erfarenheter gällande forskningskvalitet utifrån de skilda uppdrag de har från regeringen. Formas vill också redan nu lyfta fram två viktiga områden som bör inkluderas i utvecklingen av granskningsområden; hur etiska frågeställningar inklusive oredlighet hanteras inom lärosätena samt hur nyttiggörande av forskning sker och vilka kvalitetsaspekter som ingår i detta.

UKÄ föreslår att utvärdering av lärosätenas kvalitetssäkring av utbildning och forskning ska ske samtidigt. Formas tycker att detta är bra men vill betona vikten av att det sker en kontinuerlig dialog mellan dessa två granskningar så att tvärgående aspekter tillvaratas.

Granskningssystemet och resultat — utveckling av ett incitamentssystem

Vidare anser Formas att återkopplingen av granskningen i form av ett resultatsystem bör utvecklas. I rapporten föreslås godkänt respektive underkänt kopplat till sanktioner samt fördjupningsspår. Formas uppfattar fördjupningsspåren som en uppföljning av tidigare granskningar och hur lärosätena hanterat de brister som påtalats. Denna uppföljning bör vara av högsta prioritet och omfatta alla brister och inte enskilda fördjupningsspår. Formas ser därför positivt på att denna del av kvalitetssäkringsarbetet utreds så som föreslås i rapporten.

UKÄ föreslår även att sanktioner bör utredas då UKÄ inte har möjlighet att dra in rätten till forskning vid ett lärosäte. Formas håller med om att frågan rörande sanktioner måste utredas, men vill framförallt framhålla vikten av att skapa ett incitamentssystem som på ett positivt sätt utvecklar kvalitetssystemen för forskning inom lärosätena, dvs ett system med kvalitetsdrivande incitament.

En jämförelse kan göras med de svenska kvalitetsregistren/sjukdomsregistren där den årliga öppna jämförelsen mellan olika landsting har motiverat professionen att höja vårdkvaliteten inom olika sjukdomsområden. I ett arbete med att skapa incitament för utveckling av forskningskvalitet bör både akademierna och forskningsfinansiärerna medverka då de har lång erfarenhet av att arbeta med forskningskvalitet, incitamentsfrågor och kvalitetsdrivande åtgärder.

Formas kunde inte finna något i rapporten om de internationella rankingslistor över universitet som publiceras regelbundet, som exempelvis Times Higher Education. Dessa gör anspråk på att ranka universitet utifrån kvalitet. Oavsett vad man anser om dessa listor och de indikatorer som ligger till grund för listorna, så är detta ett betygssystem som många internationella universitet i dag refererar till. Framförallt då det gäller att marknadsföra sina universitet mot studenter, som lärosäten som håller hög kvalitet inom utbildning och forskning. Det hade varit önskvärt med en reflektion över detta system i relation till det kvalitetssäkringssystem som nu ska utarbetas då många studenter följer de internationella listorna inför sina val av grund- och forskarutbildningar. Likaså saknade Formas en bredare utblick över kvalitetssäkringssystem inom andra sektorer där forskning ingår som komponent, och vilka lärdomar och processer som kan erhållas från dessa.


Tematiska utvärderingar

I rapporten gör UKÄ bedömningen att delar av forskningens kvalitetssäkring kan vara föremål för tematiska utvärderingar. Formas är positiv till detta men vill framhålla att dessa utvärderingar bör samordnas med forskningsfinansiärernas utvärderingar så att lärosätena inte upplever att utvärderingar kommer från många olika håll samtidigt.

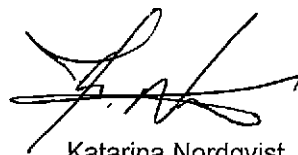
Utredning för en samlad lagstiftning

I rapporten lyfter UKÄ fram behovet av att utreda frågan om en samlad lagstiftning där den forskning som bedrivs vid svenska lärosäten omfattas av samma lagkrav oavsett huvudmannaskap och oavsett om den vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund. Formas välkomnar detta förslag och anser det mycket viktigt att frågan utreds.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingrid Petersson, efter föredragning av analytiker Katarina Nordqvist.



Ingrid Petersson



Katarina Nordqvist

Formas — Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Organisationsnummer:
202100-5232

Drottninggatan 89
Box 1206 **111** 82 Stockholm

registrator@formas.se
formas.se

Tel: 08 775 40 00
Fax: 08 775 40 10